

TÜRKİYE’DE METROPOLİTEN ALAN YÖNETİMİNDEN METROPOLİTEN YÖNETİŞİME GEÇİŞ: ANKARA ÖRNEĞİNDE BİR DEĞERLENDİRME*

Ayşe TEKEL**

Özet

2000’li yıllarda Türk kamu yönetim sistemi yeniden yapılanma sürecine girmiş, yeni yönetim anlayışı ‘yönetişim’ kavramına dayandırılmıştır. Yeniden yapılanma sürecinde metropoliten alan yönetiminde de kimi değişiklikler gündeme gelmiş, büyükşehir yönetimleri yeniden yapılandırılmıştır. Çalışmada mevcut metropoliten yönetim sistemi, Ankara örneğinde irdelenmiş, mevcut sistemdeki sorunlar saptanarak, metropoliten alanlarda etkin ve verimli bir yönetim sistemi için ne tür açılımlara yönelmesi gerektiği tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metropoliten yönetim, Metropoliten Yönetişim, Ankara

Abstract

In the 2000s, the Turkish public administration system entered into a restructuring process, basing the new concept of management on the notion of ‘governance’. In the restructuring process, certain changes were also introduced in metropolitan area management, and metropolitan administrations were restructured. In this study, the existing system of metropolitan area management has been examined in the context of the metropolitan governance concept, taking Ankara as a case, the problems of the existing system have been identified, and a discussion has been made of the steps required for an effective and efficient system of management in metropolitan areas.

Key Words: Metropolitan management, metropolitan governance, Ankara

Giriş

Metropoliten yönetimler ulusal politikaların etkisi altında, farklı tercihler çerçevesinde biçimlenmektedir. Türkiye’de metropoliten yönetim sistemi

---

* Bu çalışma 06/2006-30 kodlu ‘Metropoliten Yönetişim: Kentsel Hizmetlerin Sunumunda 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ve Uygulamalarının Ankara Örneğinde Değerlendirilmesi’ konulu Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi verilerine dayanmaktadır.

** Yrd.Doç.Dr, Gazi Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Maltepe/Ankara.

2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası ile yeniden yapılandırılmıştır. Yeniden yapılandırma sürecinde kamu yönetiminde meydana gelen değişimler belirleyici olmuş, yeni metropoliten yönetim sistemi ‘metropoliten yönetim’ kavramına dayandırılmıştır.

Metropoliten yönetim metropoliten alanda yer alan yerel yönetimlerin hedeflerine ulaşmada otorite, finans ve personel varlığına sahip olmaları, tanımlanan her bir etmenin metropoliten ölçekte ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte, standartta, gereklilikte olması ve tanımlı politikalara sahip olmaları gerektiğini ifade etmektedir. Metropoliten yönetim kavramı içerisinde ‘yapılabilirlik’ kapasitesi önem kazanmaktadır. Metropoliten yönetim kavramı kurumsal altyapının tutarlılığı, uygulama kapasitesi, bilgi akışı, kurallar ve uygulamalar arasındaki ilişkiler bütünü de içermektedir. Metropoliten yönetimde, metropoliten alanda çok parçalı yerel yönetim biriminin bulunması durumunda yerel yönetimler arasındaki sorunlara odaklanılmakta, yerel yönetimler arasında hizmet sunumu, planlama ve yönetimde eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanması önem kazanmaktadır.

Metropoliten yönetişime ilişkin tek bir model bulunmamakta, ulusal politikalar yönetişimin uygulanmasında belirleyici olmaktadır. Türkiye’de büyükşehir belediye yönetim sisteminin yeniden yapılandırılması sürecinde etkinlik, saydamlık, hesap verebilirlik ve katılımcılık temel amaçlar olarak belirlenmiştir. Kanunu’nun amacı; ‘büyükşehir belediyesi yönetiminin hukuki statüsünü düzenlemek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak’ olarak ifade edilmiştir. Ancak yasada, metropoliten alan içerisinde yer alan yerel yönetimler arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımı konusunda bir denge sağlanamamış, büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri artırılırken, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri azaltılmıştır. Yeni düzenleme ile büyükşehir belediyelerinin sınırları genişletilmiş, büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerinin sayıları artırılmıştır. Metropoliten alan bütünü içerisinde ilçe ve alt kademe belediyelerinin sayılarının artması hizmet sunumu, planlama ve yönetiminde eşgüdüm ve koordinasyon sorunlarını beraberinde getirmiştir. Metropoliten alan içerisinde çok parçalı yerel yönetim yapısının bulunması ve bu yerel yönetim başkanlarının farklı politik görüşlere sahip olmaları hizmet sunumu, planlama ve yönetimde eşgüdüm ve koordinasyon sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Metropoliten alan içerisindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yeterli otorite, finans ve personel varlığına sahip olmamaları yükledikleri görevlerinin yerine getirilmesinde önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın amacı; mevcut metropoliten yönetim sistemini Ankara örneğinde irdelemek olarak belirlenmiştir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde metropoliten yönetimde farklı yaklaşımlar ve metropoliten yönetişim kavramı irdelenmiştir. İkinci bölümde tarihsel süreçte Türkiye’de metropoliten yönetimlerin oluşturulmasına yönelik yapılan düzenlemeler değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde somut verilerden hareketle, bugünkü metropoliten yönetim sistemi Ankara örneğinde irdelenmiştir. Sonuç bölümünde mevcut sistemdeki sorunlar saptanmış, metropoliten alanlarda etkin ve verimli bir yönetim sistemi için ne tür açılımlara yönelmesi gerektiği tartışılmıştır.

1. Metropoliten Yönetim Modelleri ve Metropoliten Yönetişim

1.1 Metropoliten Yönetim Modelleri

Metropoliten yönetimler, ulusal politikaların etkisi altında, farklı tercihler çerçevesinde biçimlenmektedir. Toplumların ekonomik, siyasal, toplumsal niteliklerine ve gelişmişlik derecelerine göre farklı zamanlarda ve farklı biçimlerde ortaya çıkan metropoliten yönetimler genel olarak yönetimin bütünlüğü içerisinde ve bazı temel kurallar çerçevesinde hizmet üreterek faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Metropoliten alan yönetiminde her ülkenin kendi siyasal koşulları içerisinde merkezi yönetime ya da yerinden yönetime önem verilebilmekte ve bu öneme göre de metropoliten yönetimlerin dayanacağı temel değerler şekillenmektedir (Tuzcuoğlu, 2003: 79). Ölçek ekonomileri ve metropoliten hizmetlerin tek merkezden yürütülmesi hizmetlerde etkinliği ön plana çıkarırken, metropoliten yönetimde alt kademe yönetim birimlerinin oluşturulması da demokrasi ilkesine verilen önemin bir sonucudur (Tuzcuoğlu, 2003: 79-80).

Metropoliten alan yönetiminde merkezîyetçi ya da yerinden yönetimi yaklaşımların tercih edilmesinin yaratacağı avantajlar ve dezavantajlar bulunmaktadır. Metropoliten alanda; kamu hizmetlerinin eşit biçimde sunulması, kaynakların eşit biçimde tahsisi, ölçek ekonomilerinin yakalanması, hizmetlerin etkin yönetimi ve metropoliten alanın planlanması ile ilgili kamu politikalarının oluşturulmasında bütünsellik ihtiyacı merkezi yönetimin gerekçeleridir. Vatandaş katılımının sağlanması, halka yakınlık, farklı niteliklere sahip nüfusun ihtiyaçlarına ve tercihlerine cevap verebilme, yerel topluluğun çıkarlarını koruma ise yerel demokrasiyi öne çıkaran, metropoliten alanda

nispeten küçük yerel yönetimlerin varlığının temel dayanaklarıdır (Barlow, 1993: 133).

Metropolitan yönetimlerin nasıl olması gerektiğine ilişkin dönemin koşulları içerisinde geliştirilmiş iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki reform kuramı diğeri ise kamu tercih kuramıdır (Tomas, 2002: 2). Reform kuramına göre, metropolitan alanda idari birim sayısının azaltılması, mümkünse bire indirilmesi gerekmektedir (Lyons ve Lowery, 1989: 533-534). Böylece, yerel hizmetlerde tasarruf ve etkinlik gerçekleşebilecektir (Zimmerman, 1970: 532). Metropolitan alanda ‘parçalı yönetim’ servislerin dağıtım ve üretim fiyatını arttırmaktadır. Bu nedenle metropolitan alanın yönetimi tek elde toplanmalıdır.¹ Bu kuram uygulamaya yerel yönetimlerin birleştirilmesi, tek ve güçlü bir metropolitan yönetim yapısının oluşturulması ile geçmiştir. Güney ülkelerinde yerel yönetim birlikleri kurulurken merkez ve kuzey Avrupa’da yerel yönetimlerin birleştirilmesi yöntemine gidilmiştir (Tomas, 2002: 3).

Kamu tercih kuramına göre metropolitan alanın bütünü yönetmek üzere oluşturulmuş tek bir yönetim birimi vatandaşa uzaktır ve bürokrasiyi artırır. Bu tür bir yapılanma vatandaşların yerel yönetimin vergi ve hizmet paketi hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmasını engeller. Bu tür bir yönetimde hakim olan bürokratik sorumsuzluk vatandaş için güvensizlik ortamı yaratır (Ostrom vd., 1961;836). Kamu tercih kuramına göre, yerel yönetimin ölçek olarak büyüklüğü ile vatandaş katılımı ve sunulan hizmetlerin vatandaşın beklentilerini karşılama düzeyi arasında ters bir ilişki vardır. Çözüm, her bir vatandaş için kendi ihtiyaçlarına en uygun vergi ve hizmet paketini tercih etme olanağını bulacağı, kentsel alanda çok sayıda yerel yönetim biriminin olmasını sağlamaktır. Keating göre (1995) ‘Büyük ölçekli yerel yönetimler, diğer büyük ölçekli kurumlar gibi ‘küçük güzeldir’ felsefesine geri dönmek istemektedirler’ (Tomas, 2002: 3). Sonuç olarak, kamu tercih kuramı yaklaşımında; çok sayıda yönetim biriminden oluşan, kamusal hizmetlerinin üretim ve sunumunun birbirinden ayrı birimlerce gerçekleştirildiği farklı bir kent örgütlenmesi önerilmektedir (Lefevre, 1998: 11). Bu yaklaşım yerel yönetimlerde ve kamu yönetiminde değişime önderlik etmektedir. Metropolitan alan yönetiminde bu yeni yaklaşım ‘metropolitan yönetişim’ olarak tanımlanmaktadır.

¹ Dente’ye göre (1990) ‘Tek bir örgüt, ölçek ekonomisi ile kazanç sağlamak için yeterince büyüktür. Tek bir örgüt ile problemlere daha rasyonel yanıtlar bulabilir’.

1.2 Metropoliten Yönetişim

Yönetişim üzerine yapılmış pek çok farklı tanımlama bulunmaktadır. Ancak farklı tanımlamalardaki ortak nokta ‘yönetimin anlamının değişimi, yönetimde yeni bir süreç, kuralların değişimi ve yönetimde yeni yöntem’ dir (Rhodes, 1996: 652). Ulusal politikalar yönetişimin uygulanması ve metropoliten alanda yeni yönetim yaklaşımların benimsenmesinde belirleyicidir² (Tomas, 2002: 5). Metropoliten yönetişime ilişkin tek bir model olmamasına rağmen OECD tarafından geliştirilmiş bir dizi prensip bulunmaktadır. Bunlar; Uygunluk, yarışmacılık, koordinasyon, eşitlik, mali açıklık, esneklik (Kurumların değişimlere adapte olabilmesi), katılım, sürdürülebilirlik ve yerindelik (OECD, 2000).

Metropoliten yönetişim kavramı içerisinde ele alınan önemli bir diğer ölçüt yapabilirlik kapasitesidir. Yapabilirlik kapasitesini değerlendirmede üç temel etmen tanımlanmaktadır. Bunlar:

- Metropoliten düzeyde ele alınması gerekli işler³
- İlgili bölgesel aktörlerin katılımı
- Kurumsal altyapının uygunluğu/tutarlılığıdır⁴ (Schaffer vd.,2005: 1).

Metropoliten ‘yönetişim’ kavramı içerisinde ağırlıkla yerel yönetimler arasındaki sorunlara odaklanılmaktadır (Hoffmann-Martinot ve Sellers, 2005: 16). Metropoliten yönetişim kavramı, yerel yönetimlerin hedeflerine ulaşmada yetki, gelir ve personel varlığına sahip olmaları gerektiğini ifade

² Londra ve Barcelona örnekleri bu açıdan bir paradigmadır. Her iki metropoliten alan yönetimi 1980’lerde kaldırılmıştır. Özellikle Londra’da metropoliten yönetimler hükümete karşı bir tehdit oluşturmuştur. Barselona da ise bölge yönetimlerine karşı metropoliten yönetimler bir tehdit haline gelmiştir. Her iki metropolde de az sayıdaki kentsel hizmetin yerine getirilmesinde özel amaçlı örgütler (ad-hoc) kurulmuştur. 2000 yılında Londra’da Büyük Londra Yönetimi kurulmuştur. 2002 yılında Barselona’ da stratejik plan yapmak üzere bir komisyon oluşturulmuştur. Ekonomik faktörler kadar politik faktörlerde yönetişim uygulamalarını etkilemektedir. 1986-2000 yılları arasında metropoliten yönetim olmaksızın Londra dünya kenti olma yolunda ilerlemiştir (Tomas, 2002: 5).

³ Metropoliten düzeyde yerine getirilmesi gerekli görevler aşağıdaki şekilde özetlenmektedir.

- Sürdürülebilir gelişme ilkesine uygun gelişme stratejileri oluşturmak
- Bölgesel düzeyde planlama
- Servis sağlama (rekreasyon, sosyal servisler, iletişim vb.)
- Bölgesel yarışmacılığı arttırmak
- Bölgesel kimliği güçlendirmek

Geleneksel yerel yönetim yapılarından metropoliten düzeyde yönetişime geçişte yeterlilik metropoliten alanda yukarıda yer alan görevlerin yerine getirilip getirilmediği ile ölçülmektedir (Schaffer vd.2005: 1).

⁴ Kurumsal altyapının tutarlılığı görev ve sorumlulukların belirgin ve açık olmasını ve şeffaflığı içermektedir (Schaffer vd.2005: 1).

etmektedir. Tanımlanan her bir etmenin metropoliten ölçekte ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte, standartta, gereklilikte olması ve tanımlı politikalara sahip olmaları gereklidir. Yönetişim kavramı verimli kurumsal yapılanmanın gerçekleşmesi, karar verme süreçleri, uygulama kapasitesi, bilgi akışı, kurallar ve uygulamalar arasındaki ilişkiler bütünü de içermektedir.

Metropoliten yönetim bileşenleri içerisinde desantralizasyon önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir⁵ (Suzuki, 1998: 285). Desantralizasyonda yerel yönetimlerin yerel ihtiyaçları karşılama, yerel yönetimler arasındaki aktivitelerinin koordine edilmesi, sağlıklı bir sistem ile kurulan denetim mekanizması ve yetki devri esastır⁶ (The World Bank, 2001).

Desantralizasyonda yerel yönetimlerin yerel taleplere cevap verebilecek güce ve otoriteye, hesap verebilirlik için gerekli mekanizmalara sahip olmaları gereklidir. Çünkü şeffaflık olmadan devredilecek otorite rüşvetçiliğe ve servis sunumunda verimlilik düşüşüne neden olmaktadır. Bu nedenle desantralizasyon yerel yönetimlerde şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlayacak reformlarla birlikte düşünülmelidir.

Desantralizasyon sürecinde başarıyı azaltan etmenler aşağıdaki şekilde özetlenmektedir.

- Yerel yönetimlerin sınırlı otoriteye sahip olmaları,
- Yerel yönetimlerin politika ve eylemlerinden sınırlı bilgi sahibi olunması,
- Yerel yönetimlerin kapasitesinin yetersizliği (The World Bank, 2001).

Metropoliten alanda üç temel faktörün yönetişimin sağlanmasında sorun yaratacağı belirtilmektedir. Bunlar:

⁵ 'Desantralizasyon' kamu yönetiminde kamusal işlevler için sorumluluk ve otorite transferi anlamına gelmektedir. Desantralizasyon ile kamusal hizmet üretiminde etkinlik ve verimliliğin sağlanması, rasyonel kaynak kullanımı amacıyla yerel nitelikteki kamusal gereksinimlerin yerinden karşılanması öngörülmektedir. Desantralizasyonda yerel tercihleri ve beklentileri en iyi bildiklerinden yetki ve sorumluluğun hizmetin verilebileceği en alt düzeydeki yönetime devri oldukça önemlidir. Desantralizasyon sürecinde bir diğer önemli konu vatandaşların yerel yönetimlerden beklentilerini dile getirebilecekleri kanalların varlığıdır. Ancak bu yeterli değildir. Vatandaşların yönetimin izlediği politikalar ve eylemlerle ilgili bilgilenme olanağına da sahip olması gereklidir (The World Bank, 2001)

⁶ Desantralize edilen servislerin etkinliği desantralizasyonun kurgusuna ve uygulamaları yönlendirecek kurumsal düzenlemelere bağlıdır. Desantralizasyon kararı verilmeden birçok gerekliliğin yerine getirilmesi gereklidir. Desantralizasyon süreci dikkatli planlamayı, ilgili tüm birimler arasında koordinasyonu ve dayanışmayı beraberinde getirmektedir. Desantralizasyon sürecinde yasal mekanizmalar, kurumsal yapılanma ve yerel-merkezi yönetimler arası ilişkiler doğru tanımlanmalı ve birbirinden kopuk bir sistem ortaya çıkarılmamalıdır.

- Metropoliten alanda çoğunlukla parçalı yönetim yapısının bulunması
- Metropoliten yönetim sınırları ile hizmetlerin etkin olarak verilebilmesi için gerekli sınırlarının birbiriyle uyumlu olmaması
- Yönetimde şeffaflık olmaması şeklinde özetlenmektedir (OECD, 2000).

2. Türkiye’de Tarihsel Süreçte Metropoliten Yönetimlerin Oluşturulmasına Yönelik Çalışmalar

Türkiye’de 1965-1984 yılları arasında metropoliten yönetimlerin kurulması yönünde bir çok çalışma yapılmış ancak bunlar yasallaşamamıştır. 1984 yılına kadar metropoller Türk yönetim sisteminde diğer kentlerden farklı olarak değerlendirilmemiştir. Metropoliten yönetimlerin kurulmasına yönelik yapılan çalışmalar ve yasal düzenlemeler kronolojik olarak Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Metropoliten Yönetimlerin Oluşturulmasına Yönelik Çalışmalar ve Yasal Düzenlemeler

1965	Bakanlar Kurulu kararı ile İmar ve İskan Bakanlığı’na bağlı olarak İstanbul, Ankara ve İzmir’de ‘Nazım İmar Plan Büroları’nın Kurulması.
1972*	‘Bakanlıklararası İmar Koordinasyon Kurulu’nun Kurulması.
1972	İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ‘Metropoliten Hizmet Birliği Yasa Tasarısı’
1975	İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ‘İstanbul Metropoliten Hizmet Birliği Yasa Tasarısı’.
1979**	Bakanlar Kurulu tarafından ‘Planlama ve Eşgüdüm Kurulu’nun’ Kurulması.
1980	İçişleri Bakanlığı ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan ‘Büyükkent Birliği Yasa Tasarısı’.
1980***	‘Büyükşehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Ana Belediyelere Bağlanması’ Hakkında Yasa.
1982	1982 Anayasasınının 127. maddesine ‘Büyükşehirler için özel yönetimler.....’ oluşturulur kaydının konulması.
1984	Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin kabulü.
1984	Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname’nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Yasa (3030 S.K)
2004****	5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Yasası’sının kabulü. 10.07.2004

Kaynak: Erdumlu, G., (1993), Büyükşehir Belediyeleri Araştırması, DPT Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı, Ankara, s.48-49

- * Ünal, T., (1985), 'Türkiye'de Fiziki Planlama Çalışmaları İçinde Metropolitan Planlama Çalışmalarının Yeri ve Tarihi Gelişimi', **Türkiye'de Metropolitan Alan Planlama Deneyim ve Sorunları Kolokyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayını, Yayın No: 2, İstanbul, s.53.
- ** Keleş, R., (1997), Kentleşme Politikası, İmge Kitapevi, 4. Baskı, Ankara, s.253.
- *** Milli Güvenlik Konseyi., (1981), Büyükşehir Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Anabelediyelere Bağlanması Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu, T.C Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı, Sayı 101-740/08074, Ankara, s.1
- **** <http://www.belgenet.com/yasa/k5216.html>

1982 Anayasası'nın 127. maddesi ile 'Büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir' hükmü metropolitan yönetim sisteminin oluşturulabilmesi için bir dayanak oluşturmuştur. 1983'te kurulan hükümet, 1982 Anayasası'nın 127. maddesinin verdiği yetkiyle, büyükşehir öteklerinde, Büyükşehir yönetimleri oluşturan, özel bir yasa (No.3030) çıkarmıştır (Tekel, 2000; 49).

Mahalli İdareler Seçimi Hakkındaki Yasa (18.11.1984/2972), Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname (23.03.1984/195) ve buna bağlı olarak çıkarılan 3030 sayılı yasa bu dönemde metropolitan yönetim sisteminin temel, düzenleyici kurallarını getirmiştir (Erdumlu, 1993; 50). 1983 Genel Seçimlerden sonra çıkarılan yerel seçimlere ilişkin 18.01.1984 tarih ve 2972 sayılı 'Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkındaki' yasa ile; sınırları içinde birden çok ilçe bulunan belediyelerde, birer büyükşehir belediye meclisi, ilçelerde ise birer ilçe belediye meclisi kurulması, büyükşehir ve ilçe belediyeleri için ayrı ayrı belediye başkanları seçilmesi öngörülmüştür (Tokman, 1988;209). 3030 sayılı yasa ile 'Büyükşehir', 'ilçe belediyeleri'ne' bölünerek kendi içinde yeni bir hiyerarşik yapı oluşturulmuştur.

Büyükşehirde yerel kamu hizmetleri, bu düzenlemeler sonucunda ikiye ayrılmıştır. Bunlardan bir bölümünün Büyükşehir belediyelerince, bir bölümünün ise, ilçe belediyelerince yerine getirilmesi öngörülmüştür.

Büyükşehir belediyelerinin görevleri, üst düzeyde ele alınması gereken işler olarak tanımlanmıştır. Büyükşehir belediyelerinin görevleri; yerel hizmetler için finansman sağlamak, büyükşehirlerin imar planlarını hazırlamak, onaylamak ve uygulamak, yolların yapım, bakım ve onarımını gerçekleştirmek, çevreyi korumak, parklar ve dinlenme yerleri yapmak, kent içi taşımacılık, su, kanalizasyon, ısıtma, yangın söndürme hizmetlerini yerine getirmek, toptancı halleri kurmak ve işletmek olarak tanımlanmıştır .

Öte yandan ilçe belediyelerine, Belediye Yasası'nda belediye görevi olarak yer aldığı halde Büyükşehir belediyelerine verilmemiş görevler bırakılmıştır. Bununla birlikte, ilçe belediyelerinin, yeşil alanlar, bahçeler, parklar yapmak, toplumsal kültürel hizmetleri sağlamak, toptancı halleri ve mezbahalar yaptırmak gibi görevleri de, Büyükşehir belediyeleri yanında yerine getirebilecekleri hükme bağlanmıştır (Keleş, 1993; 132). Büyükşehir belediyelerinin, görevlerini yerine getirirken, sınırları içindeki ilçe belediyeleri arasında bir denge gözetmek zorunda oldukları da hükme bağlanmıştır.

Büyükşehir yönetimlerinde altyapı (AYKOME) ve ulaşım (UKOME) olmak üzere iki eşgüdüm örgütünün kurulması kararlaştırılmıştır. Altyapı eşgüdüm merkezinin görevi büyükşehirdeki altyapı yatırım programlarını, ulusal kalkınma plan ve programları çerçevesinde bir araya getirmek; UKOME'nin görevi ise kamu ulaşım araçlarının başlıca güzergâhlarını belirlemek, tariflerini saptamak ve uygulamak olarak belirlenmiştir. .

2000'li yıllarda Türk kamu yönetim sistemi ciddi bir yapılanma sürecine girmiştir. Kamu yönetiminde meydana gelen gelişmeler, büyükşehir belediye yönetiminde değişimi, büyükşehir belediyesi yönetim yapısının yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmıştır. 10.07.2004 tarihinde çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Yasası'sı ile büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluk alanları yeniden tanımlanmıştır.

5216 sayılı Yasa'da büyükşehir belediyesi; en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesinin bulunduğu, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarda verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organları seçimle işbaşına gelen kamu tüzel kişileri olarak tarif edilmiştir⁷ (<http://www.belgenet.com/yasa/k.5216.html>).

⁷ 10.07.2004 tarihinde çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Yasası'sı ile büyükşehir tanımı değiştirilmiştir. 5216 sayılı yasadaki büyükşehirler 750 bin nüfus ve en az 3 ilçe veya ilk kademe belediyesine sahip yerleşmeler olarak tanımlanmıştır. Ayrıca yeni düzenleme ile bu yerleşmelerin fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeylerinin de büyükşehir belediyesi teşkilâtı kurulması için uygun olması koşulu getirilmiştir (<http://www.belgenet.com/yasa/k.5216.html>). 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası'nda, büyükşehir belediyesi sınırlarının tespitinde, kentlerin nüfus büyüklüklerine göre belirlenecek etki alanlarının esas alınacağı belirtilmiştir. 5216 sayılı yasa hükümlerine göre büyükşehir belediyelerinin sınırları konusunda iki ölçüt getirilmiştir. Bunlar;

* Mülki sınır ölçütü,

* Nüfus ve çap ölçütü'dür.

İstanbul ve Kocaeli için il mülki sınırı aynı zamanda büyükşehir belediye sınırı olarak kabul edilmiştir. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu 1 milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 20 km, nüfusu 1-2 milyon arası olan büyükşehirlerde yarıçapı 30 km, nüfusu 2 milyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı 50 km olan daire sınırının büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturacağı ifade edilmiştir (<http://www.belgenet.com/yasa/k.5216.html>).

5216 sayılı Yasa'da büyükşehir belediyesi uygulamasına tâbi alanlardaki yerel müşterek hizmetlerin, daha önce olduğu gibi iki düzeyli bir örgütlenme yapısı içerisinde yerine getirilmesi öngörülmüştür. Ancak büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinden oluşan iki düzeyli büyük kent yönetiminin yanında su, kanalizasyon ve ulaşım hizmetleri gibi alanlarda kurulan ve büyükşehir belediyesinin bağlı kuruluşu olan özel nitelikli örgütler de bu hizmet yapısının diğer kısmını oluşturmuştur.

Yasa da görev bölüşümünde ilçe veya ilk kademe belediye sınırları içinde yapılabilen veya etkileri bu belediyelerin sınırlarını aşmayan yerel müşterek görev ve hizmetlerin ilçe ve ilk kademe belediyelerince yerine getirilmesi esası benimsenmiştir. Büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon gerektiren veya yerel bakımdan büyükşehir tarafından yapılması gereken görev ve hizmetlerin büyükşehir belediyesince yapılması öngörülmüştür. Ayrıca ilçe veya ilk kademe belediyelerince de yapılabilecek ancak uygulamada uzlaşmazlıklara yol açacak olan hizmetlerin de büyükşehir belediyesi tarafında yerine getirilmesi hükme bağlanmıştır.

Yasa ile, 3030 sayılı kanunda sayılan görev ve yetkilere ilave olarak;

- Nazım imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde uygulama imar planı ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yerine bu planları yapmak veya yaptırmak,
- Yasalarla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerle ilgili her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemini kurmak,
- Sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için binalar yapmak ve bu hizmetlerle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının binalarını onarmak ve malzeme desteği sağlamak,
- Kültür ve tabiat varlıklarını korumak, bakım ve onarımını yapmak, onarımı mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden yapmak,
- Özel hal ve mezbaha açılmasına izin vermek,
- Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, gibi yeni görev ve yetkiler de büyükşehir belediyelerine verilmiştir (<http://www.belgenet.com/yasa/k.5216.html>).

Ulaşım Koordinasyon Merkezinin 3030 sayılı Yasada sayılan görevleri artırılmış, bu merkeze trafik hizmetlerini plânlama, taksi durağı ve araç park yerlerini belirleme gibi yetki ve görevler verilmiştir. Yeni kanun idari işlem

ile Büyükşehir sınırlarının genişletilmesini öngörülmüştür. Büyükşehir belediyelerinde imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, plan ve bütçe, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunlu hale getirilmiştir.⁸ 5216 sayılı Yasa ile, büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinin kesinleşmesinde öngörülen ve en önemli vesayet uygulamalarından biri niteliğindeki bütçelerin vali tarafından onaylanması sistemine son verilmiştir.⁹ Yasa ile getirilen bir diğer önemli değişiklik hizmetlerin yürütümü ile ilgili olarak büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında çıkacak ihtilafların çözümü konusunda, yönlendirici ve düzenleyici kararlar alma yetkisinin büyükşehir belediye meclisine verilmiş olmasıdır (<http://www.belgenet.com/yasa/k.5216.html>).

3. Mevcut Metropoliten Yönetim Sisteminin Ankara Örneğinde İrdelenmesi

Mevcut metropoliten yönetim sistemini Ankara örneğinde değerlendirmek amacıyla 2007 yılı mayıs ayında Ankara Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan tüm ilçe ve ilk kademe belediye başkanları ile anket görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde ilçe ve ilk kademe belediyelerinin sahip oldukları personel yapı ve sayıları, ikinci bölümde büyükşehir belediyesinin sunmakla zorunlu olduğu hizmetlerden ilçe ve ilk kademe belediyelerinin memnuniyeti üçüncü bölümde büyükşehir belediyesi/ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmet sunumu, planlama ve yönetimde eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanıp sağlanmadığı sorgulanmıştır.

3.1 Ankara Metropoliten Alan Bütünü İçerisinde Yer Alan İlçe ve İlk Kademe Belediyelerinin Personel Yapıları

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası gereğince Ankara büyükşehir belediyesinin sınırları, valilik binası merkez kabul edilerek çizilen 50 km yarıçap içerisinde kalan alanlar olarak belirlenmiştir. Bu alan içerisinde 15 ilçe, 21 ilk kademe belediyesi bulunmaktadır. Metropoliten yönetişimde

⁸ Birimlerin kurulması, kaldırılması veya başka bir birim ile birleştirilmesi, Belediyeler Kanunundaki hükme istinaden, büyükşehir belediye meclisinin yetkisine bırakılarak ihtiyaç ve hizmetlere göre sürekli gelişen ve değişen bir teşkilât yapısının oluşması sağlanmaktadır. Teşkilatın kurulmasında İçişlerinin Bakanlığı'nın onayı sisteminden vazgeçilmiştir.

⁹ Büyükşehir belediye bütçesi doğrudan, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri ise, yatırım ve hizmetlerde bütünlüğü sağlayacak şekilde aynen veya tadilen büyükşehir belediye meclisince kabul edilmesi öngörülmüştür.

metropolitan alan yönetim sınırları ile hizmetlerin etkin olarak verilebilmesi için gerekli sınırlarının birbiriyle uyumlu olması büyük önem taşımaktadır. Oysa Ankara metropolitan alan sınırları içerisinde yer alan ilk ve ilçe kademeleri belediyelerinin nüfus ve yüzölçümleri arasında çok ciddi farklılıklar bulunmaktadır. İlçe ve ilk kademe belediye sınırlarının belirlenmesinde objektif herhangi bir ölçüt bulunmamaktadır. Bu durum ilçe ve ilk kademe belediyelerinde hizmetlerin etkin ve verimli olarak verilmesini de etkilemektedir. Metropolitan yönetim kavramı içerisinde metropolitan alan içerisinde yer alan belediyelerin yükledikleri hizmetleri yerine getirebilmeleri için gerekli nitelik ve sayıda personele sahip olmaları zorunludur. Ankara'da ilçe belediyelerinde çalışan personel sayıları Tablo 1'de, ilk kademe belediyelerinde çalışan personel sayıları Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Ankara'da İlçe Belediyelerinde Çalışan Personel Sayıları

	İşçi		Memur		Sözleşmeli		G.İşçi		Toplam
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	
Akyurt	88	87,1	12	11,9	1	1	0	0	101
Altındağ	420	41,6	440	43,6	20	2	130	12,9	1010
Ayaş	-	0	38	39,6	2	2,1	56	58,3	96
Bala	8	13,6	30	50,8	3	5,1	18	30,5	59
Çankaya	1311	41,6	1445	45,8	-	0	399	12,6	3155
Çubuk	266	82,9	53	16,5	2	0,6	0	0	321
Elmadağ	1000	96,3	38	3,7	-	0	0	0	1038
Etimesgut	52	11,3	225	48,9	7	1,5	176	38,3	460
Gölbaşı	55	79,7	14	20,3	-	0	0	0	69
Kalecik		0	16	15,7	2	2	84	82,4	102
Kazan	10	5,3	48	25,3	2	1,1	130	68,4	190
Keçiören	350	58,3	250	41,7	-	0	0	0	600
Mamak	565	42,9	569	43,2	19	1,4	165	12,5	1318
Sincan	256	77,8	65	19,8	8	2,4	-	0	329
Yenimahalle	800	61,5	500	38,5	-	0	-	0	1300

Kaynak: Metropolitan Yönetişim: Kentsel Hizmetlerin Sunumunda 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ve Uygulamalarının Ankara Örneğinde Değerlendirilmesi, 06/2006-30 kodlu Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Ankara.

Tablo 3. Ankara'da İlk Kademe Belediyelerinde Çalışan Personel Sayıları

	İşçi		Memur		Sözleşmeli		G.İşçi		Toplam
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	
Altınova	-	0	3	10,3	-	0	26	89,7	29
Çanılı	-	0	-	0,0	8	100	-	0	8
Sinanlı	-	0	6	30,0	-	0	14	70	20
Karaali	-	0	7	29,2	-	0	17	70,8	24
Kesitköprü	11	61,1	7	38,9	-	0	-	0	18
Esenboğa	-	0	5	16,7	2	6,7	23	76,7	30
Sirkeli	-	0	4	11,4	1	2,9	30	85,7	35
Yukarıça- vundur	1	12,5	3	37,5	1	12,5	3	37,5	8
Hasanoğlan	91	83,5	17	15,6	1	0,9	-	0	109
Lalahan	1	1,9	9	16,7	-	0	44	81,5	54
Yeşildere	-	0	10	41,7	-	0	14	58,3	24
Karagedik	22	44,9	11	22,4	1	2	15	30,6	49
Selametli	-	0	1	5,3	-	0	18	94,7	19
Bezirhane	1	4,8	-	0,0	-	0	20	95,2	21
Pursaklar	130	87,8	16	10,8	2	1,4	-	0	148
Sarayköy	-	0	3	5,3	-	0	54	94,7	57
Bağlum	10	7,7	-	0,0	-	0	120	92,3	130
Kutludüğün	-	0	11	19,0	1	1,7	46	79,3	58
Yenikent	5	3,5	31	21,5	4	2,8	104	72,2	144
Oyaca	8	42,1	6	31,6	1	5,3	4	21,1	19
Temelli	-	0	10	19,6	-	0	41	80,4	51

Kaynak: Metropolitan Yönetişim: Kentsel Hizmetlerin Sunumunda 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ve Uygulamalarının Ankara Örneğinde Değerlendirilmesi, 06/2006-30 kodlu Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Ankara.

İlçe belediyelerinde çalışanların toplam sayısı 10148 iken ilk kademe belediyelerinde çalışanların toplam sayısı 1055'dir. İlçe belediyelerinde çalışanların %51,1'i işçi, %36,9'u memur, %0,7'si sözleşmeli, % 11,4'ü geçici işçi statüsünde çalışmaktadır. İlk kademe belediyelerinde ise çalışanların %26.5'si işçi, %15.2'si memur, % 2.1'i sözleşmeli, % 56.2'si geçici işçi statüsünde çalışmaktadır. 2006 tarihinde yürürlüğe giren 'Yerel Yönetimlerde Norm Kadro Uygulaması' sonucunda Ankara metropoliten alan bütünü içerisinde yer alan ilçe ve ilk kademe belediyelerinde çalışan personel sayıları azaltılmıştır.¹⁰ 22 Nisan 2006 tarihinde yürürlüğe giren 'Yerel Yönetimlerde Norm Kadro Uygulaması' kararname ile belediyelerde çalışan sayıları sınırlandırılmıştır. Bu süreç belediyelerde kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi ve taşeronlaşmayı da zorunlu hale getirmiştir.

Yapılan anket görüşmelerinde tüm ilçe ve ilk kademe belediye başkanları yükledikleri hizmetleri yerine getirirken personel sorunu ile karşı karşıya olduklarını ve özellikle yetişmiş eleman sıkıntısı çektiklerini dile getirmişlerdir. İlçe ve ilk kademe belediyelerinde imar işlerinde çalışan personel sayıları sorgulandığında belediyelerde yaşanan yetişmiş personel sıkıntısı açıkça ortaya çıkmıştır.

Ankara'da ilçe belediyelerinde imar işlerin de görevli olan teknik eleman sayıları Tablo 3'de verilmektedir. Akyurt, Ayaş, Bala, Elmadağ ve Kalecik ilçe belediyelerinde imar işlerinde görevli mimar ve şehir plancısı, Sincan ilçe belediyesinde ise bu konuda görevli hiçbir teknik personel bulunmamaktadır.

¹⁰ 1980'lerden itibaren yerelleşmeye eşlik eden süreç, yerel yönetimlerce sunulan hizmetlerin piyasa kuralları çerçevesinde özel sektörün katılım mekanizmalarının genişletildiği bir sistem içinde sunulmasıdır (Boyne 1998, 1998b; Kartal 2000). Bu anlayış değişikliğinin temelinde ise, neo-liberalizm'in kamu örgütü ve kamu hizmetine ilişkin görüşlerinin yerel yönetim alanına yansması yatmaktadır. Güler'e (1996: 156) göre; Neo-liberalizm'in yapısal uyarılma ile yerel yönetim sistemi üzerinde yaratmak istediği değişikliğin temel amacı, yerel yönetimlerin kamusal özünün eritilmesidir. Söz konusu eritilme süreci ise, öncelikle belediyelerdeki yönetim ve istihdamın biçimlenmesinde kendini göstermektedir.

Tablo 4. Ankara'da İlçe Belediyelerinde İmar İşlerinde Çalışan Teknik Personel Sayıları

	Şehir Plancısı		Mimar		Haritacı		Diğer		Toplam
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	
Akyurt	-	0	-	0	-	0,0	3	100	3
Altındağ	3	42,9	2	28,6	2	28,6	-	0	7
Ayaş	-	0	-	0	1	20	4	80	5
Bala	-	0	-	0	-	0	1	100	1
Çankaya	6	35,3	5	29,4	6	35,3	-	0	17
Çubuk	1	100		0	-	0	-	0	1
Elmadag	-	0	-	0,0	-	0	3	100	3
Etimesgut	4	11,8	6	17,6	9	26,5	15	44,1	34
Gölbaşı	2	6,9	1	3,4	2	6,9	24	82,8	29
Kalecik	-	0		0	-	0	3	100,0	3
Kazan	1	10	-	0	1	10	8	80	10
Keçiören	7	26,9	7	26,9	4	15,4	8	30,8	26
Mamak	7	35	7	35	6	30	-	0	20
Sincan	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Yenimahalle	11	15,7	15	21,4	9	12,9	35	50	70

Kaynak: Metropolitan Yönetişim: Kentsel Hizmetlerin Sunumunda 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ve Uygulamalarının Ankara Örneğinde Değerlendirilmesi, 06/2006-30 kodlu Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Ankara.

İmar işlerinde çalışan sayıları ilk kademe belediyeleri özelinde değerlendirildiğinde; 21 İlk kademe belediyesinden sadece üçünde şehir plancısı, 4'ünde mimar, 5'inde haritacı bulunduğu tespit edilmiştir.¹¹

¹¹ Pursaklar ilk kademe belediyesinde iki, Yenikent ve Oyaca ilk kademe belediyelerinde bir şehir plancısı bulunmaktadır. Pursaklar ilk kademe belediyesinde iki, Yenikent ve Sarayköy ilk kademe belediyelerinde bir, Bağlum'da 4 mimar bulunmaktadır. Altınova, Esenboğa, Karagedik, Pursaklar ve Yenikent ilk kademe belediyelerinde imar işlerinden sorumlu birer haritacı bulunmaktadır.

3.2 Büyükşehir Belediyesinin Vermekle Yükümlü Olduğu Hizmetlerden Memnuniyet

Ankara büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki tüm ilçe ve ilk kademe belediye başkanları ile yapılan anket görüşmesinde ilçe ve ilk kademe belediyelerinin büyükşehir belediyesinin vermekle yükümlü olduğu ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerinin yeterliliği, kalitesi, anayolların bakım ve onarım çalışmaları, çevre korumaya ilişkin hizmetler, sağlık, eğitim ve kültürel hizmetler, kültür ve tabiat varlıklarını korumaya yönelik hizmetler, altyapı ve su hizmetlerinden memnuniyetleri sorgulanmıştır.

İlçe belediyelerinin %66,7'si büyükşehir belediyesi tarafından verilen ulaşım ve toplu taşıma hizmetini yeterli bulurken, % 33,3'ü yetersiz bulmuştur. İlçe belediyelerinin % 40'ı verilen ulaşım ve toplu taşıma hizmetini kalite olarak yetersiz bulmuştur. Büyükşehir belediyesinin vermekle yükümlü olduğu diğer hizmetlere ilişkin ilçe belediyelerinin memnuniyeti sorgulandığında, ilçe belediyelerinin % 53,3'ünün anayolların bakım ve onarımından, %46,7'sinin çevre korumaya ilişkin hizmetlerden, %60'ının çevre kirliliğini önlemeye yönelik hizmetlerden, %66,7'sinin sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerinden, % 66,7'sinin kültür varlıklarını korumaya yönelik hizmetlerden, %73,3'ünün su hizmetlerinden, % 66,7'sinin kanalizasyon hizmetlerinden memnun olduğu tespit edilmiştir. İlçe belediyelerinin teknik altyapıları incelendiğinde; %86,7'sinde arıtma tesisi, % 40'ında katı atık istasyonu bulunduğu, İlçe ve ilk kademe belediyelerinde alt yapı eksikliklerinden dolayı ciddi boyutta çevre sorunları yaşandığı tespit edilmiştir.

İlk kademe belediyelerinin %61,9'u büyükşehir belediyesi tarafından verilen ulaşım ve toplu taşıma hizmetini yeterli bulurken, % 38,1'i yetersiz bulmuştur. İlk kademe belediyelerinin % 61,9'u verilen ulaşım ve toplu taşıma hizmetini kalite olarak yetersiz bulmuştur. Büyükşehir belediyesinin vermekle yükümlü olduğu diğer hizmetlere ilişkin ilk kademe belediyelerinin memnuniyeti sorgulandığında, ilk kademe belediyelerinin % 76,2'sinin anayolların bakım ve onarımından, %71,4'ünün çevre korumaya ilişkin hizmetlerden, %66,7'sinin çevre kirliliğini önlemeye yönelik hizmetlerden, %61,9'unun sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerinden, % 57,1'inin kültür varlıklarını korumaya yönelik hizmetlerden, %76,2'sinin su hizmetlerinden, % 81'nin kanalizasyon hizmetlerinden memnun olduğu tespit edilmiştir.¹²

¹² İlk kademe belediyelerinin %71,4'ünde arıtma tesisi, % 47,6'sında katı atık istasyonu bulunduğu tespit edilmiştir.

Ankara Büyükşehir belediye başkanı da dahil olmak üzere, Ankara metropoliten alan sınırı içerisinde yer alan ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının %80'i iktidar partisine üyedir. Ankara metropoliten alan sınırı içerisinde yer alan ilçe belediye başkanlarının %73'ü, ilk kademe belediye başkanlarının % 86'sı iktidar partisine üyedir. ¹³Büyükşehir belediyesinin vermiş olduğu hizmetlerden memnuniyetin belediye başkanlarının politik görüşü ile ilintili olup olmadığını sorgulamak amacıyla derinlemesine yapılan görüşmelerde Büyükşehir belediye başkanı ile aynı partiye üye olan ilçe ve özellikle ilk kademe belediye başkanlarının, birçok konuda hizmet almadıkları halde Büyükşehir belediyesinin vermiş olduğu hizmetlerden memnun olduklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Çanılı, Sinanlı, Kesitköprü, Temelli ilk kademe belediyelerine Büyükşehir belediyesi tarafından toplu taşıma hizmeti verilmediği, Kazan ilçe belediyesinden Ankara kent merkezine ulaşımın saat başı kalkan belediye otobüsleri ile sağlandığı tespit edilmesine rağmen, ilgili belediye başkanları büyükşehir belediyesinin vermekle yükümlü olduğu ulaşım hizmetinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.¹⁴

Sağlık ve eğitim hizmeti olarak Büyükşehir belediyesinin tüm ilçe ve ilk kademe belediyelerinde zaman zaman sağlık taraması yapmaktan öteye bir çalışmasının bulunmadığı, meslek edindirme kursları, geçici seyyar sinema hizmeti dışında bir hizmet vermediği saptanmıştır. Büyükşehir belediyelerince yerine getirilmesi gerekli çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların sadece vaatten öteye geçmediği, çevre korumaya ilişkin hizmetlerin sınırlı sayıda ilçe ve ilk kademe belediyesine bedava ağaç verilmesi, yol kenarlarının ağaçlandırılması, su ilaçlamasının yapılması ve çöp kamyonu verilmesinden ileri gitmediği tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının farklı partilere üye olmasının metropoliten alan bütününde kentsel hizmetlerin sunumunda, koordinasyonun sağlanması aşamasında problem yarattığı ortaya çıkmıştır.

Büyükşehir belediyesinin ilçe ve ilk kademe belediyelerine vermekle yükümlü olduğu hizmetlere ilişkin memnuniyet ile belediye başkanlarının

¹³ Ayaş, Çankaya ve Elmadağ ilçe belediye başkanları CHP, Bala ilçe belediye başkanı MHP üyesidir. Altınova ilk kademe belediye başkanı bağımsız, Hasanoğlan ilk kademe belediye başkanı CHP, Haymana ilk kademe belediye başkanı ise MHP partisine üyedir.

¹⁴ İlk kademe belediyelerinden toplu taşıma hizmetinin en yoğun verildiği Hasanoğlan ilk kademe belediyesinde sadece 3 otobüs kent merkezine 20 dakika aralıkla hizmet vermektedir. Diğer ilk kademe belediyelerinden kent merkezine yarım saat ile üç saat arasında değişen aralıklarla toplu taşıma hizmeti verilmektedir.

üye oldukları partiler arasında bir ilişki olup olmadığı SPSS programında korelasyon yapılarak sorgulanmıştır. (Tablo 4)¹⁵ Büyükşehir belediyesinin vermekle zorunlu olduğu çevre kirliliğini önleme, sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerinden memnuniyet ile parti farklılıkları arasında bir ilişki olduğu, büyükşehir belediye başkanından farklı partilere üye olan ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının bu hizmetlerden memnun olmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 5. Büyükşehir Belediyesi Tarafından Verilmesi Zorunlu Hizmetlerden Memnuniyet ile Parti Farklılıkları Arasındaki İlişki

		parti	mem1	mem2	mem3	mem4	mem5	mem6	mem7
parti	Pearson Correlation	1	,267	,365(*)	,547(**)	,415(*)	,333(*)	,303	,112
	Sig. (2-tailed)	.	,116	,029	,001	,012	,047	,072	,515
	N	36	36	36	36	36	36	36	36
mem1	Pearson Correlation	,267	1	,081	,169	,125	,244	,286	,322
	Sig. (2-tailed)	,116	.	,640	,325	,467	,152	,091	,055
	N	36	36	36	36	36	36	36	36
mem2	Pearson Correlation	,365(*)	,081	1	,645(**)	,450(**)	,327	,161	,625(**)
	Sig. (2-tailed)	,029	,640	.	,000	,006	,051	,348	,000
	N	36	36	36	36	36	36	36	36
mem3	Pearson Correlation	,547(**)	,169	,645(**)	1	,468(**)	,349(*)	,299	,524(**)
	Sig. (2-tailed)	,001	,325	,000	.	,004	,037	,077	,001
	N	36	36	36	36	36	36	36	36
mem4	Pearson Correlation	,415(*)	,125	,450(**)	,468(**)	1	,759(**)	,468(**)	,327
	Sig. (2-tailed)	,012	,467	,006	,004	.	,000	,004	,051
	N	36	36	36	36	36	36	36	36
mem5	Pearson Correlation	,333(*)	,244	,327	,349(*)	,759(**)	1	,587(**)	,327
	Sig. (2-tailed)	,047	,152	,051	,037	,000	.	,000	,051
	N	36	36	36	36	36	36	36	36
mem6	Pearson Correlation	,303	,286	,161	,299	,468(**)	,587(**)	1	,403(*)
	Sig. (2-tailed)	,072	,091	,348	,077	,004	,000	.	,015
	N	36	36	36	36	36	36	36	36
mem7	Pearson Correlation	,112	,322	,625(**)	,524(**)	,327	,327	,403(*)	1
	Sig. (2-tailed)	,515	,055	,000	,001	,051	,051	,015	.
	N	36	36	36	36	36	36	36	36

Kaynak: Metropolitan Yönetişim: Kentsel Hizmetlerin Sunumunda 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ve Uygulamalarının Ankara Örneğinde Değerlendirilmesi, 06/2006-30 kodlu Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Ankara.

Ayrıca büyükşehir belediyesinin bu belediyelere ana yolların bakım ve onarım hizmetini vermediği, bu hizmetlerin ilgili belediyelerinin kendi

¹⁵ Tablo 5’de yer alan mem1 büyükşehir belediyesinin vermekle yükümlü olduğu ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerinin yeterliliğinden, mem2 ulaşım hizmetlerinin kalitesinden, mem3 anayolların bakım ve onarım çalışmalarından, mem4 çevre korumaya ilişkin hizmetlerden, mem5 sağlık, eğitim ve kültürel hizmetlerinden, mem6 kültür ve tabiat varlıklarını korumaya yönelik hizmetlerden, mem7 altyapı ve su hizmetlerinden memnuniyeti ifade etmektedir.

imkânları doğrultusunda yerine getirilmeye çalışıldığı, büyükşehir belediye-since başlatılan bakım onarım işlerinin de yarım bırakıldığı tespit edilmiştir.

3.3 Ankara Metropolitan Alanında Hizmetlerin Sunumunda Koordinasyon

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası'nda, Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyonun, büyükşehir belediyesi tarafından sağlanacağı belirtilmektedir¹⁶ (Yıldız ve Çıracı, 2006; 203). Ankara büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki tüm ilçe ve ilk kademe belediye başkanları ile gerçekleştirilen anket görüşme-sinde büyükşehir belediyesi ile ilk kademe ve ilçe belediyeleri arasında imar, altyapı ve ulaşım hizmetleri konusunda koordinasyon sağlanıp sağlanmadığını, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının Ulaşım ve Altyapı Koordinasyon Kurulu çalışmalarına etkin katılıp katılmadıkları sorgulanmıştır.

Bu sorgulama sonucunda İlçe belediyelerinin % 73.4'ü imar ve altyapı, %60'ı ulaşım, ilk kademe belediyelerinin ise %81'i imar, %90,5'i altyapı, %66,7'si ulaşım konusunda büyükşehir belediyesi ile koordinasyonun sağ-landığını belirtmişlerdir. İlçe belediyelerinin %66.7'si, ilk kademe belediye-lerinin % 71.4'ü Ulaşım ve Altyapı Koordinasyon Kurulu çalışmalarına et-kin olarak katılabildiklerini ifade etmişlerdir.¹⁷ Büyükşehir belediyesi ile imar konusunda koordinasyonun ağırlıklı sağlandığı belirtilmektedir. Ancak ilçe belediyelerinin % 80'inde, ilk kademe belediyelerinin %61.9'unda mev-zii imar planı bulunmakta, fiziksel gelişim bu planlar ile yönlendirilmektedir. Bu da metropolitan ölçekte planlamada bütünlüğün sağlanamadığının bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Büyükşehir belediye başkanından farklı partilere üye ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir belediyesinin özellikle uzaktaki ilk kademe belediyelerine hizmet götürmekte gönülsüz davrandığını, hizmet sunumu, planlama ve yönetimde büyükşehir belediyesi ile koordinasyon ve eşgüdümün sağlanamadığını, yeni metropolitan yönetim sistemi ile büyükşehir be-

¹⁶ 5216 sayılı yasa'da büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisinin yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkili olduğu ifade edilmektedir.

¹⁷ Belediye başkanları büyükşehir belediye başkanından farklı partilere üye olan ilk kademe ve ilçe belediyeleri Altyapı ve Ulaşım Koordinasyon Kurulu çalışmalarına ve Büyükşehir Meclis toplantılarına etkin olarak katılmalarına, istek ve önerilerini belirtmelerine karşın, alınan kararların gerçekleştirilmesinin uzun zaman aldığı belirtilmiştir.

lediyesinin yetkilerini kötüye kullanma eğiliminin arttığını, özerkliğin yok olduğunu belirtmektedirler. Büyükşehir belediyesi ile aynı partiye üye olan belediye başkanları ise yeni düzenleme ile imar ve altyapı hizmetlerinin hızlanacağı, hizmet sunumunda işbirliği ve koordinasyonun sağlanacağı, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kaynak ve yetişmiş personel eksikliğinden dolayı daha önce yerine getiremedikleri hizmetlerinin Büyükşehir belediyesi tarafından verilecek olmasının olumlu olacağı görüşünde birleşmektedirler.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye’de 1984 sonrasında metropoliten alanlarda iki kademeli bir yönetim biçimi tercih edilmiştir. Bu yapı 2004 yılında çıkarılan ve metropoliten yönetimlerde kimi değişiklikler yapan 5216 sayılı yasa ile devam ettirilmiştir. Yeni düzenlemede metropoliten yönetim sistemi ‘metropoliten yönetim’ kavramına dayandırılmıştır.

Metropoliten yönetim kavramı, yerel yönetimlerin hedeflerine ulaşmada otorite finans ve personel varlığına sahip olmaları gerektiğini ifade etmektedir. Tanımlanan her bir etmenin metropoliten ölçekte ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte, standartta gereklilikte olması ve tanımlı politikalara sahip olmaları gereklidir. Metropoliten yönetim kavramı verimli kurumsal yapılanmanın gerçekleşmesi, karar verme süreçleri, uygulama kapasitesi, bilgi akışı ve kurallar ve uygulamalar arasındaki ilişkiler bütünü de içermektedir. Metropoliten yönetim; finans, insan ve bilgi kaynaklarının verimli kullanımını, metropoliten alan içerisinde yerel yönetimlerin birbirleri ve merkezi yönetimle arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesini, finans yönetimini, etkili bilgi paylaşımı, metropoliten alanda yerel yönetimler arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımı konusunda bir dengenin sağlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Metropoliten yönetim bağlamında Türkiye’de mevcut metropoliten yönetimin sistemi değerlendirildiğinde; metropoliten alan içerisinde yer alan yerel yönetimler arasında görev, yetki, kaynak paylaşımı konusunda bir denge sağlanamamış olduğu, metropoliten alanda sorumluluğun ilçe ve ilk kademeleri aleyhine bozulmuş olduğu görülmektedir. 5216 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri arttırılırken, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri azaltılmıştır. 5216 sayılı yasa gereğince metropoliten alan bütünü içerisinde ilçe ve alt kademe belediyelerinin sayıları arttırılmıştır. Bu da hizmetlerin sunumu, planlama ve yönetimde eşgüdüm

ve koordinasyon sorunlarını beraberinde getirmiştir. Metropolitan alan içerisinde çok parçalı yerel yönetim yapısının bulunması ve bu yerel yönetim başkanlarının farklı politik görüşlere sahip olması hizmet sunumunda ve koordinasyon sorunu yaratmaktadır. Bunların yanısıra ilçe ve ilk kademe belediyeleri Büyükşehir belediyesi'nin katı idari vesayeti altında bulunması yerinden yönetim ilkesi ile çelişmektedir. Yeni yasal düzenlemede karar alma süreçlerinde halk katılımının etkin rol alacağı mekanizmalar ön görülmektedir.

Ankara örneğinde gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları aşağıda özetle verilmektedir.

- Metropolitan yönetişimde metropolitan yönetim sınırları ile hizmetlerin etkin olarak verilebilmesi için gerekli sınırlarının birbiriyle uyumlu olması büyük önem taşımaktadır. Oysa Ankara metropolitan alan sınırları içerisinde yer alan ilk ve ilçe kademeleri belediyelerinin nüfus ve yüzölçümleri arasında çok ciddi farklılıklar bulunmaktadır. İlçe ve ilk kademe belediye sınırlarının belirlenmesinde objektif herhangi bir kriter bulunmamaktadır.
- Ankara metropolitan alan bütünü içerisinde yer alan ilçe ve ilk kademe belediyeleri hizmetlerin sunumunda yeterli sayıda ve nitelikte personel ve kaynağa¹⁸ sahip değillerdir.
- Ankara metropolitan alan bütünü içerisinde büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında koordinasyon politik nedenlerle sağlanamamaktadır. Farklı siyasi partilere üye ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile büyükşehir belediyesi arasında eşgüdüm ve koordinasyon sağlanamamakta, büyükşehir belediyesi bu ilçe ve ilk kademe belediyelerine hizmet götürmekte isteksiz davranmaktadır. Büyükşehir belediyesinin aynı siyasi görüşü paylaşmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerine karşı olumsuz önyargıları ve buna bağlı yaptırımları bulunmaktadır. Büyükşehir belediyesinin sunmakla zorunlu olduğu hizmetler yavaş ve yeterli düzeyde verilmemektedir.
- Ankara metropolünde yaşayan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarını bilmemektedir. Buda halkın yönetim sürecine dahil olmasında sorunlar yaratmaktadır.
- Büyükşehir belediyesi sorumluluğundaki hizmetlerin halen ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından yürütülmektedir.

---

¹⁸ 5216 sayılı yasa gereğince ilçe ve ilk kademe belediyelerinin gelirleri önemli ölçüde azalmıştır.

- 5216 sayılı yasanın getirdiği görev ve sorumluluk ayrımı halk tarafından bilinmemektedir.
- 5216 sayılı bürokrasinin artmasına neden olmuş, Ankara metropoliten alanı içerisinde yer alan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yetkileri sınırlandırılarak, yerel yönetimlerin özerkliği yok edilmiştir.

Metropoliten alanlarda yaşanan sorunların çözümünde yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumlulukların artırılması tek başına yeterli değildir. Büyükşehir yönetimlerin üstlendikleri görev ve sorumlulukları yerine getirebilmeli için gerekli kapasite ve donanımına sahip olmaları, yönetsel verimlilik kavramı bağlamında kurumsal yapılarını oluşturmaları, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım ilkelerini benimsemeleri gereklidir. Metropoliten yönetiminde metropoliten alan içerisinde yer alan yerel yönetimler arasında koordinasyon esastır. Hizmet sunumunda kordinasyonun sağlanmasında temel amaç hizmette etkinlik ve verimlilik sağlanması olmalı, metropoliten alan içerisinde yer alan yerel yöneticilerin politik görüş farklılıkları bu süreci etkilememelidir.

Kaynakça

- Barlow, Max (1993), 'Large City Reform', *Local Government in the Europe*, Ed. Robert J.Bennett, Belhaven Press, London, s. 130-143.
- Boyne, George (1998), 'CCT in Local Government: A Review of Theory and Evidence', *Public Administration*, 76, s.695-715.
- Clay, P.L (1977), *The Future of Suburban Cities*, Mass: Ballinger Publishing.
- Dente, Bruno (1990), 'Metropolitan Governance Reconsidered, or How to Avoid Errors of The Third Type In Governance', *An International Journal of Policy and Administration*, 3: 1, s.55-77.
- Edwards, Meredith (2001), 'Participatory Governance in the Future: Roles of the Government and Community Sectors', *Australian Journal of Public Administration*, 60: 3, December, s. 78-88.
- Erdumlu, Güngör (1993), *Büyükşehir Belediyeleri Araştırması*, DPT Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı, Ankara, s.48-49
- Goldsmith, Michael (2001), 'Urban Governance', Ed.Ronan Paddison, *Handbook of Urban Studies*, Sage, London, s.325-336.
- Güler, Birgül Ayman (1996), *Yeni Sağ ve Devletin Değişimi: Yapısal Uyarlama Politikaları*, TODAİE Yayını, No: 266, Ankara.
- Hoffmann-Martinot, Vincent and Sellers, Jefferey (2005), *Metropolitanization and Political Change*. Wiesbaden: Verlag fuer Sozialwissenschaften.

- Hoffmann Martinot, Vincent (2000), The Fragmented Democracy of French Big Cities. In: Gabriel, Oscar W., Hoffmann-Martinot, V., Savitch, H., (Eds.) (2000): *Urban Democracy*. Opladen: Leske+Budrich (Städte und Regionen in Europa, 1), s 261–311.
- <http://www.belgenet.com/yasa/k5216.html>, (Erişim 29 Eylül 2008, saat.17.00)
- Milli Güvenlik Konseyi., (1981), *Büyükşehir Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Ana belediyelere Bağlanması Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu*, T.C Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı, Sayı 101-740/08074, Ankara, s.1
- Kartal, F., (2000), ‘Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması Çerçevesinde Belediye Hizmetlerinin Özelleştirilmesi: Ankara’dan Örnekler’, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 9: 1, s: 58-80.
- Keleş, Ruşen, (1997), *Kentleşme Politikası*, İmge Kitapevi, 4. Baskı, Ankara, s.253.
- Keleş, Ruşen (1993), *Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975-1992)*, IULA-EMME Yayını, İstanbul.
- Keleş, Ruşen (1985), ‘Türkiye’de Anakent Yönetimi’, *Amme İdaresi Dergisi*, 18: 2, Haziran, s. 69-82.
- Lefevre, Christian (1998), ‘Metropolitan Government and Governance in Western Countries: A Critical Review’, *International Journal of Urban and Regional Research*, 22: 2, s. 9-25.
- Lyons, W.E. ve Lowery. David (1989), ‘Governmental Fragmentation Versus Consolidation: Five Public-Choice Myths About How to Create Informed Involved and Happy Citizens’, *Public Administration Review*, 49: 6, s. 533-543.
- Ocağcı, Mehmet (1992), *Metropolitan Gelişim Süreci*, İTÜ ŞBP Bölümü, İstanbul.
- OECD (2000), ‘The Reform of Metropolitan Governance Policy Brief’, <http://www.oecd.org/dataoecd/3/17/1918016.pdf>, (Erişim: 23 Kasım 2008, saat.13.30)
- Ostrom, Vincent, Tiebout. Charles ve Warren, Robert (1961), ‘The Organization of Government in Metropolitan Areas: A Theoretical Inquiry’, *American Political Science Review*, 55, December, s.831-842.
- Rhodes, R. (1996), 'The New Governance: Governing without Government', *Political Studies*, 44, Blackwell Publishing, s.652-67.
- Schaffer, Verena, Stackelberg, Johanna and Stellmacher, Florian. (2005), ‘Metropolitan Governance in Germany-An Examination of Cross Border Metropolitan Region’, [http://www.unil.ch/webdav/site/ouvdd/shared/Colloque%202005/Communications/B\)%20Gouvernance/B4/V.%20Schaeffer%20et%20al.pdf](http://www.unil.ch/webdav/site/ouvdd/shared/Colloque%202005/Communications/B)%20Gouvernance/B4/V.%20Schaeffer%20et%20al.pdf) (Erişim: 12 Eylül 2008, saat.16.00).
- Suzuki, Itoko (1998), ‘Metropolitan Governance; Strategies for Capacity Building’, ARPA (Asian Review of Public Administration), X: 1-2, January-December, s.285-297.
- Tekel, Ayşe, (2000), *Metropolitan Planlama ve Planlamanın Yönetimi; 1969-1984 Dönemi Ankara Deneyimi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Bölümü, Kent ve Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Kasım, Ankara.
- The World Bank (2001) ‘Decentralization and Governance: Does Decentralization Improve Public Service Delivery?’, *Prem Notes*, Number 55, June.
- Tokman, Yıldı (1988), ‘3030 Sayılı Yasa’ya Göre Büyükşehir Yönetimlerinin Durumu’, *Şehircilik, Hukuk ve Yönetim İlişkileri, Türkiye 12. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu*,

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, 16-18 Kasım, Ankara.

Tomas, Mariona (2002), 'Dealing with Metropolitan Governance: A Case Study: Madrid', *VII Congreso Internacional del CLAD Sobre La Reforma Del Estado Administracion Publica*, Lisboa, Portugal, s.1-14.

Tuzcuoğlu, Ferruh (2003), *Metropolitan Yönetim*, Sakarya Kitabevi, Sakarya.

Ünal, Tankut (1985), 'Türkiye'de Fiziki Planlama Çalışmaları İçinde Metropolitan Planlama Çalışmalarının Yeri ve Tarihi Gelişimi', *Türkiye'de Metropolitan Alan Planlama Deneyim ve Sorunları Kolokyumu*, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayını, Yayın No: 2, İstanbul, s.53.

Yıldız, Reyhan, Çıracı, Hale, (2006), '5216 Sayılı Yeni Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Stratejik Mekansal Planlama Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi', *İTÜ Dergisi: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt: 4, Sayı: 2, Eylül, İstanbul, s.197-206.

Zimmerman, Joseph (1970), 'Metropolitan Reform in the U.S.: An Overwiew', *Public Administration Review*, 30, September, s. 531-543.